

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ

ПРОТОКОЛ

№ 35

На 12 януари 2016 г. се проведе заседание на Обществения съвет към Централната изборителна комисия при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Информация по анализа на съдебните решения от общинските избори и несъстоялото се участие на Обществения съвет до този момент. Перспективи за планирания и дълго обсъждания анализ на невалидните гласове.

2. Предложения за теми за дискутиране във формат разширен Обществен съвет, с участие на експерти и анализатори.

3. Разни.

ПРИСЪСТВАХА:

Румяна Дечева – председател, Европейско общество за защита на човешките права – България;

Надежда Гологанова – заместник-председател, Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

Дончо Пачиков – заместник-председател, Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация;

Даниел Стоянов – Асоциация за реинтеграция на осъдени лица (АРОЛ);

Йорданка Бачева – Сдружение „Нова алтернатива“;

Емилия Друмева – Институт за модерна политика и Асоциация на младите юристи.

С участието на господин Румен Цачев – член на Централната избирателна комисия.

Заседанието бе открито в 14,20 ч. и председателствано от госпожа Румяна Дечева – председател на Обществения съвет към ЦИК.

*

*

*

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Обявявам заседанието за открито!

Искам да споделя няколко впечатления, няколко информации, няколко допълнителни неща и много се надявам да решим заедно какво ще правим отгук-нататък.

Ще започна чисто хронологично.

В началото на декември – на 10 и 11 декември 2015 г., трима членове на Обществения съвет бяха финансирани от Централната избирателна комисия за участие в конференция на Българската асоциация за изборни системи (БАИС), където нашият Обществен съвет имаше над 50 на сто от участващите. Поради това, че проф. Друмева, Стефан Манов и други взеха участие извън тази официално заявена бройка от нас. Но това за мен беше една възможност да се чуят мнения и анализи извън онези, които стандартно достигат до нас – независимо дали е през ЦИК или през средствата за масова информация.

Всички информации бяха интересни. Всеки момент, до края на месеца ще излезе публикация. Имаме още два дни да представим

анализите си. С разрешение на Обществения съвет аз исках да предложа онова наше предложение, регистрирано като Предложение № 1 на Обществения съвет от 19 ноември 2015 г., което аз представих устно, тъй като на нас ни беше дадена възможност и да участваме в конференцията. Аз представих нашите предложения. И въз основа на тези предложения възникна една допълнителна идея за следващи срещи.

Но най-напред по тази първа точка, по представянето, ако сме съгласни всички с малък увод и малък анализ затова какво сме наблюдавали да внесем, то ще бъде отпечатано в публикацията на Четвъртата национална конференция на Българската асоциация за изборни системи. Ако Общественият съвет реши, че това не е уместно, тогава ще мислим по какъв начин и дали въобще да участваме в тази публикация.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Този материал някъде другаде публикуван ли е?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Само на сайта на Централната избирателна комисия ще бъде качен евентуално.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това исках да кажа, че тъй като той е плътен и хубав, да може не само да се види, защото знаем, че книжката на БАИС е доста скромна, с доста ограничен периметър на ползване. Всъщност този обзор или как да го наречен преглед, ще бъде на сайта на ЦИК и всъщност с наше съгласие ние ще то даваме на Българската асоциация за изборни системи. Няма да е уникална, единствена публикация при тях.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Единственото, което ще бъде уникално е, че там ще се разкаже малко повече за Обществения съвет към ЦИК. Ние ще кажем кои сме, ще кажем как сме се организирали, какъв ни е мандатът - много кратко, без да повтаряме това, което вече се знае, за да се даде още една възможност за публикация и за оповестяване на това, което ние правим.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Малко по-различно.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, за една малко по-различна аудитория, която е много специфична.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Да, то по този начин ще се даде публичност на дейността на Обществения съвет и на съществуването му.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, това е всъщност идеята.

Може би, ако не възразявате, най-напред за това да решим принципно. Ако решим принципно, че това е добра идея, аз ще ви изпратя вариант още днес, най-късно утре до обяд, за да го погледнете и да може в рамките на крайния срок до 15 януари 2015 г. да бъде предаден на екипа на проф. Михаил Константинов. Или ако решите и ако мислите, че е по-целесъобразно да изчакате до утре, най-късно до обяд, да получите този материал от мен и съответно тогава да решите... Както прецените.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Така е най-добре, като има основа върху която да мислим и работим.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Основата е нашето предложение № 1. Единственото, което ще направя, е да бъде малко по-обстоятелствено, тъй като в нашето предложение горе точно с толкова се споменаваме. Докато това е насочено и към една публика, която не ни познава. Например, Митко Димитров не знаеше за съществуването ни. Той е смятал, че дейността на Обществения съвет е приключила миналата година с изборите. Просто не е знаел, че се събираме.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Аз изцяло подкрепям и изцяло се доверявам. Лично за мен нямам потребност да го чета, да добавям, да вадя нещо...

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Аз също предлагам сега принципно да решим. Подкрепям идеята да се качи на сайта. Нека да го изпратиш утре до обяд, ако имаме нещо да допълним, не че искаме да те поправяме, но все пак да си припомним за какво е и можем да допълним. Не да чакаме първо да се изпраща, след това...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: По принцип разбирам, че сме съгласни, но все пак ви моля да погледнете текста, за да можем да го изчистим. Благодаря ви.

ТАНЯ ЦАНЕВА: Колегата Цачев е по първия въпрос от дневния ред.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: И сега да се възползваме от присъствието на господин Румен Цачев, което директно ни отправя към точка първа от дневния ред и анализа на недействителните гласове.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Аз ще ви кажа най-общо. Има може би към петдесетина преписки, които не са разгледани и по повод на вашето желание да се включите в тази част от анализа най-общо да го кажем.

На този етап ние по-скоро установяваме причините за някаква недействителност на гласовете, като взимаме данните от делата в страната, които са заведени. Данните ги взимаме от това, което са ни изпратили общинските избирателни комисии, което и поискахме след приключване на изборите – там където има обжалване на изборните резултати.

В интерес на истината общинските комисии ни изпращат различни данни. Ние искахме да ни изпратят заключенията по експертизите, където има назначени такива, протоколите от заседанията, съдебните решения. Общинските избирателни комисии ги имат тези неща, защото те са страна в тези производства. Различни неща са ни изпратили – и експертизи имаме изпратени по едни дела, и протоколи, и решения.

Там където виждаме, че в самото дело има данни за установяване на тази недействителност, защото не във всички има данни, тъй като на места съдът не е допуснал броене и там няма какво да видим. Това го има в протокола на секционната избирателна комисия.

Където виждаме, че има данни, но нямаме пълна информация, от сайта на съответния Административен съд – там са качени обикновено и протоколите, и решенията си набавяме. Колегите, които се занимават със съответната преписка, си набавят допълнителни данни. За да може, то трябва да се изчете делото, да се види как вървят по хронология събитията, заседанията и да се извлече това, което е необходимо.

Така че, това е, което ще ви дадем и ние ще ви го дадем. Вчера говорихме, а и утре имаме едно заседание в 10,30 ч. ще се събираме групата, която се занимава. След което ще ви дадем в електронен вид тези преписки. В този електронен вид, в същност е това, което на нас ни е изпратено от общинските избирателни комисии и от тях вече вие ще можете да се запознаете.

Направили сме някои и даже колегите искат утре да доуточним, искат още някои неща да си погледнат. Аз съм взел нещо примерно. Например, взел съм, тъй като един-два пъти си говорехме за обжалване на резултатите за избиране на общински съветници във Велико Търново. От делото, което тогава се е провело, съм взел примерно това, което аз съм направил като данни и ще ви го оставя. Даже мога да ви го изпратя и в електронен вид.

Идеята е, ако е възможно, да работим горе-долу по един еднотипен начин, тъй като накрая трябва да се обобщят тези резултати - дали по райони, дали за цялата страна, за да се добие някаква цялостна картина.

Ако искате си мисля, че може би в различните части на страната резултатите могат да бъдат много различни, защото и работата на комисиите е различна, и избирателите по различен начин знаят къде и как да гласуват. Например, ето пак за община Велико Търново, за избор на кмет на кметство Водолей.

Това, което аз така си мислех и ако има предложения можем да допълним като данни. Например, какво вписваме – кой е номерът на делото и за къде се отнася. Тук е за кмет на кметство и има една секция. Докато за избирането на общински съветници във Велико

Търново, има сто тридесет и четири секции. Това са някакви общи данни за какво става дума.

Записал съм какво е проверил съдът. Проверени са всички действителни и недействителни бюлетини. Тук какво е проверено? – всички недействителни бюлетини. Тук съдът е допуснал брое на недействителните бюлетини във връзка с оспорването. Тук е едното, и другото.

Тук съм си въвел даже и данни: Брой на избирателите според избирателния списък. Тези данни ги взимаме от сайта на Централната избирателна комисия и от данните, които ги има за съответните секции. Брой на намерените в избирателната кутия бюлетини – това е броят на гласувалите, за да има някаква обща представа. Ако има сто недействителни бюлетини, добре е да знаеш от колко избиратели и от колко намерени бюлетини има вътре.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Сумата еднаква ли е на действителните и недействителни бюлетини?

РУМЕН ЦАЧЕВ: Брой на намерените в избирателната кутия бюлетини – 391, като аз съм посочил, че това са 68 % близо гласували. Избирателната активност също е добре да се знае.

Броят на действителните бюлетини по протокола на секционната комисия в конкретния случай е 369. Посочил съм брой бюлетини, отчетени от секционната комисия като действителни и надолу вече е разбивка от данните по делото. От данните по делото се вижда, че 22 бюлетини след експертизата са отчетени като недействителни.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това е от експертизата по делото?

РУМЕН ЦАЧЕВ: Да, има назначена експертиза по делото. И което прави 5,62 % - сметнал съм го като процент на недействителните бюлетини.

Понеже имаме данни какви са тези 22 бюлетини, за всяка една група съм отбелязал. Бюлетини, които не съдържат два печата на комисията – 1 бр., бюлетини, в които не е отбелязан вот за кандидатска листа – 10 бр., празни бюлетини на практика.

Бюлетини, в които е отбелязан вот за двамата кандидати - има 3 такива. Бюлетини, в които е отбелязан вот в квадратчето със знак различен от X или V - има пет такива бюлетини. Като мисля, че накрая съм уточнил, че този различен знак представлява плусче или една наклонена черта. И другите надолу. Това са данни, които в крайна сметка като се обобщят за многото секции, където имаме данни, ще може да се добие една картина каква е ситуацията.

Понеже вие дадохте седем или шест имена ви предлагам това и утре ние като се съберем, да ви го дадем в електронен вид, вие ще си го разпределите. Тя не е толкова спешна и като работа. Имаме и ние и вече почваме и други задачи, но така или иначе в някакъв момент да обобщим данните и тогава вече да анализираме какви са причините и какво следва оттук-нататък да правим, с което да подобрим начина на гласуване, правилността на гласуването. В част от делата виждаме, че има данни и за самата работа на общинските изборителни комисии, а и за секционните комисии могат да се извлекат данни, от което пък може да се мисли как да се подобри и тяхната работа. Защото създават протоколите, разпитват се и свидетели, съдържат се и други данни, които ние също си ги отбелязваме.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: А вие в момента колко преписки сте прегледали? Имате ли такава информация?

РУМЕН ЦАЧЕВ: Може би между 30 и 40 преписки са прегледани.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Да, и още с 50 или около стотина преписки разполагате?

РУМЕН ЦАЧЕВ: Да. Имайте предвид, че в някои, както е изпратено при нас по входящ номер, може да има данни за едно, за две, за три дела. Общинската изборителна комисия ни ги изпраща, но под един входящ номер, защото те на електронния носител са файлове, вътре може да има данни за повече от едно дело. Като се разгърне, вътре може да има и десет, може да има и 50 страници и всъщност да има данни за повече от едно дело.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Аз утре ще дойда на заседанието, ако мислите, че това ще бъде полезно. Понеже разговаряхме с Таня Цанева, на място след това, каквото и да решите, ще поема този носител. Разбрах, че ще ми дадете една флашка и вече ние помежду си ще разпределим работата.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Аз имам въпроси във връзка с начина, по който ще се анализират и обобщават данните. Означава ли, че тази таблица, която вие сте направили за избор на кмет на кметство – това е единия вид избор, а другият вид е за общински съветници, за всички общини и за всички кметства ще бъде в този вариант? След което ще се обобщи в една обща таблица и тогава ще извършим анализа, защото така е най-правилно и най-точно ще бъде на база данните, които ще имаме.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Аз се постарах по този начин да го направя.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Нали разбирате какъв ми е въпросът? Значи в тези сто преписки имаме седемдесет за избор кмет на кметство или на двеста кметства да речем. Тези двеста данни се наслагват ...

РУМЕН ЦАЧЕВ: Не може да бъде едно към едно, тъй като в различните дела има различни данни. Има дела, в които няма и никакви данни. И моите, които съм правил, също се различават. Тъй като тук имаш десет вида показатели за недействителност. На някои места може да има две.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Там където няма, не се пише. Където има, се попълва.

РУМЕН ЦАЧЕВ: И аз мисля, че в този вид е достатъчно прегледно. Даже, аз утре ще ви кача на флашката и такива, които са, за да може да се ползва самата таблица, не да се прави друга... Играл съм си да създам това...

Хубаво е според мен да ги има и общите данни, които съм взел от сайта на ЦИК. В секцията колко са избирателите, колко са гласували. Защото като имаш двадесет недействителни бюлетини, все пак ти трябва да направиш сметка тези двадесет дали са от

петдесет или от петстотин. Това говори за самия процент. Както е тук в таблицата на Велико Търново. Тук съм направил, например, те са сто и тридесет-сто и четиридесет секции. Аз тук съм ги подредил. Тук за жалост, във Велико Търново нямаме такава подробна разбивка на причината на самата недействителност, но пък имаме други данни. Например, във Велико Търново в секция № 82, недействителните бюлетини (вярно, че са проверени само недействителните) са 38 % от гласувалите, като имаме като бройка недействителни, като брой на гласували - всичките тези данни, за които ви говорех.

И в този порядък по различни критерии може да се подрежда и, например, тук в края имаме три секции, в които имаме 0 % недействителни. За тези секции се вижда дали са в селата, дали са в града. Все пак някакви изводи могат да се направят. Ето тук имаме над 10 секции, които са с до 5 % недействителност. И най-голям брой, понеже говорим за една цифра в порядъка на 14-15 %, най-голям брой са между 5 и 10 % - специално във Велико Търново като процент на недействителност, заедно с номерата на секциите и къде се намират. Все пак данни могат да се ползват. Аз тези неща ще ви ги оставя.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз искам да започна своето изказване, от това, което казах миналата година, като едно продължение. В края на краищата като сме Нова година, то не сме изведнъж в края или средата, пак сме в началото.

Знаете, че обичам да говоря за статистика. Първо, когато правим анализ на каквито и да било резултати, ако щете и от изследвания по биология, по химия, включително и такива. Ако ги наречем социологически, трябва да имаме – предполагам, че тук и проф. Друмева ще ме подкрепи, трябва да имаме единни показатели. Ако имаме различни показатели, не можем да направим сравнителен анализ, т.е. правим някакъв анализ на парче. Той също има смисъл, но едва ли е достатъчен, за да може да сме сигурни, че нашата

подкрепа към дейността на Централната изборителна комисия като Обществен съвет е достатъчна.

И по-нататък, ако продължим да правим това изследване по този начин, ние трябва да гарантираме по някакъв начин неговата представителност. За да стане представително, единственият начин е да стане първо да има единна таблица за всички – има-няма данни, да е една. Като няма, ще питаме допълнително, за да намерим тези данни.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Извинявай Дончо, че те прекъсвам. Това са съдебни решения и там където повече данни няма на този етап...

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Те могат да бъдат набавени, има много други начини да бъдат набавени, които ние обсъждахме миналата година и с това ще заключа моето изказване накрая.

По-нататък какво значи представителност? Ако кажем така и аз ще го кажа много грубо. Да речем, в София имаме 1000 секции. Във Велико Търново имаме 200 секции. В Плевен имаме 150. Това означава, че анализираниите резултати сумарно от избиратели, които участват в еди-коя си секция, трябва да съответстват на съотношението 1000 към 200 към 150 за съответните градове, за да можем да кажем, че нашите изводи накрая са представителни за ситуацията в страната по отношение на причините за недействителни бюлетини. Иначе това изследване не е представително и тогава защо въобще го правим? Щом не е представително, смисълът е нулев.

Искам да подкрепя още нещо. В предното ни събиране в голямата зала една от колежките ви от ЦИК каза следното заключение, към което се присъединявам горещо, след това даже я поздравих: „Дейността на съдилищата по тези въпроси не е била насочена в тези съдебни дирения към установяване на причините и то толкова детайлно, както се вижда между другото от вашия труд до момента, толкова детайлно причините за недействителни бюлетини. Там има много други въпроси, които са обсъждани – къде

компетентно, къде некомпетентно, значи по този въпрос да не спорим, че председателката ме критикува.

И може би така като наблюдавам, да не съм прав. Нека получим точните резултати. Като получим точните резултати, можем да го кажем окончателно, но едва ли може би тези изследвания, които получаваме от съдебните дела, ако резултатите от съдебните дела не са достатъчно представителни, това означава, че нашите изводи няма да бъдат достатъчна подкрепа на дейността на Централната изборителна комисия за подобряване на общата работа по изборителния процес и т. н. И вероятно може би единственото заключение ще бъде, че трябва да бъдат реално направени анализи на изходния информационен материал, който информационен материал са чувалите с бюлетините.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Сигурна съм, че Централната изборителна комисия вече има методика, по която да прави това. Имате определени показатели, критерии, стъпки. Нещо, което представлява... Аз мисля, че ние нямаме избор по друг ред нещо да проверяваме и да анализираме, освен да следваме същото и просто да си обединим усилията. Така че предполагам, вие сте го анализирали, обсъждали, коментирали и сте стигнали до тук.

Съдилищата проверяват дали нарушенията на изборния процес са толкова много и стигат до такава степен, че биха повлияли на резултата. Ако не са повлияли на резултата, повече не ги интересува. Но мисля, че с вашите методи просто с каквото можем, да бъдем полезни.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Разбира се и всъщност ние стъпваме на работата на съда, която е свършил. Дали е повлияло или не на резултата, съдът след като е допуснал броене, проверка...

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ако е повлияло, ще ги касира. Въпросът е, че от констатациите при този преглед пък ще се помогне на законодателя, за да се предприемат мерки, за да не се манипулира да кажем бюлетината – да се драскат, да се унищожават бюлетини по този начин, да се обезсилват. Не знам точно каква е целта на това

- да помогнем да законодателя всъщност като се установят причините за толкова недействителни бюлетини.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Аз това казвах всъщност, дали ще касира изборите или не ги е касирал на конкретното място, за нас е важното, че той е направил проверката и ние имаме данни. Ние всъщност ползваме едни данни от съдебните дела.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: И ние обработваме тези данни.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Защото иначе, понеже говорим за отваряне на чували най-общо казано - колко чувала, на кои места, в различните части на страната по различен начин се гласува. Ако е на едно място, можем да добием погрешна представа, тъй като в София е едно, в Малко Търново е друго, във Видин - трето и т.н.

Докато тук ние ползваме едно предимство във връзка с делата. Делата са в цялата страна и ние виждаме, че във Велико Търново ние виждаме определен тип грешки, определен процент недействителност. В другите населени места е различно. Всъщност ние добиваме една цялостна картина, която ще бъде и за страната, ще бъде и по райони, области, по градове, по села, която ще замести до известна степен този визуален преглед на бюлетините в чувалите.

А каква е целта? - Целта е да може да не направи след това анализ какви са причините за тази недействителност и какво може да се подобри. Това са стъпките. На този етап ние вършим една фактическа работа.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Тя е важна. Тя е изходната. Тя създава изходната база.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Тя е изключително важна, всяка една стъпка е важна. На този етап ние сме в тази първоначална стъпка, бих казал, но която е основата за всички останали. И затова е хубаво това, което казвате. Пак ще видите как аз съм се опитал и с колегите по този начин сме го коментирали - да може да добият данни не само каква е недействителността, ако има данни за съответната бюлетина, а след това за да могат да се направят изводи според броя

на гласувалите, според местоположението на секцията, според вида избор и т.н.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Много ви благодаря.

Само преди да дам думата на Даниел Стоянов, искам да спомена, че на онова съвместно заседание всъщност точно това беше договорено: като първа стъпка да минем през този процес, който е въз основа на съдебните решения, за да може след това и Централната избирателна комисия, и ние като Обществен съвет да преценим до каква степен този анализ, който надявам се съвместно ще изработим, е представителен и за онези общини, в които на общинско ниво невалидните гласове са смущаващо високи, и там, където няма съдебни решения. Като ние не знаем дали няма опит за съдебно разглеждане на проблемите или е имало, но е било решено, че няма основание.

Но така или иначе това е една първа стъпка и това, което подчертавам във връзка с това, което каза Дончо, на този етап на мен ми се струва, че представителност трудно можем да търсим, тъй като ние работим със сто процента от съдебните решения, но те не са сто процента от проблемите в страната. Но са една даденост и за нас, както ние бяхме решили вече всички - и Централната избирателна комисия, и ние - това е една отправна точка и едно начало.

С тези думи Даниел Стоянов, заповядай.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Интересува ме това, примерно бюлетини, в които не е отбелязан вот за кандидатска листа. Това е от Велико Търново за изборите за общински съветници. Тук ли беше проблемът и като е кандидатска листа, това означава, че са празни? Имаше едно зачекване там дали преференциите или. ..?

РУМЕН ЦАЧЕВ: По този повод да, ще кажа, разбирам.

Намерих телефоните и се свързах с вещите лица, които са правили експертизата, за да ги питам какво означава това нещо. Тук казах, че нямаме подробни данни каква е причината за недействителността. Значи това, което питаш, е най-общо, но нямаме подробните данни. Те казаха, че за тях това не е било

предмет на експертизата, отделили са ги, като не пожелаха поне по телефона да ми кажат, тъй като всеки си има своите впечатления, но и не са го документирали дали са празни бюлетините или по друга причина са недействителни. За някои имаме конкретни данни, но точно по тази точка нямаме конкретна информация.

Но в други преписки, по други дела имаме данни. Ето, както тук е съвсем подробно.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Ето тук също. Бюлетини, в които не е отбелязан вот за кандидатската листа. Има 10 такива. Въпросът на Даниел Стоянов беше дали преференциално е гласувано за някои от кандидатите, без да бъде гласувано за съответната партия. Нали това ти беше въпроса?

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това е.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Може ли да говорим оперативно и да вземем прагматични решения, а не да преливаме от пусто в празно?

Това беше един въпрос, който да демонстрира как точно тази информация, извлечена от съдебните решения, на нас не ни помага по абсолютно никакъв начин и веднага го заявявам защо: тъй като не можем да кажем, че тази недействителност се дължи на наличието на преференция. За това става въпрос.

Един прост пример – две или една отбелязана преференция, но нито една отбелязана кандидатска листа, т.е. това което ние ще получим, за което и адмиравам колегите от Централната избирателна комисия. Това е огромен труд да събереш цялата информация. Предлагам, изсипете я в какъвто вид искате, както ви е удобно. Това не може да представлява нито представителна извадка, нито представително изследване, нито са сериозни методологии. Това е просто първата стъпка - десктоп рисърча, в който се извличат данни. След тези данни тогава вече ние можем, като ги видим, да направим обобщения, някакви изводи и анализи.

В момента ние имаме едно изследване на информация от съдебни решения. Това е и не можем да казваме къде и как са проблемите. Но се връщам на миналата година. Методиката, с която

всички се съгласихме, беше и причините за недействителност тогава бяха изброени отделно в т. 7 от протокола и го обсъждахме. Това беше.

Ако ще гледаме, трябва да гледаме тези седем или осем разбити причини за недействителност, за които ние не можем да получим информация тук отвсякъде. Ние можем да получим някаква информация.

И само ви призовавам: нека не говорим в момента за представителност, нито за някакви сериозни методики. Нека с малки крачки, но да е уверено напред. Дайте да видим какво има. Оттам нататък ние са си кажем мнението. Така предлагам. Пък дали на законодателя, дали на нещо, да видим първо какво ще имаме като информация.

И за да завърша. Това е между другото много сериозна работа. Колко осемдесет, деветдесет съдебни решения, ако са, това е доста четене и извличане. Много работа е.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Работа е. Аз мислих, че е по-леко, но се оказа, че е много обемиста. Има дела по три пръста, то само да го изчетеш ... Оказа се сериозна работа.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Това другото също е много интересно. Колегите ще го отбележат които са чели: допълнителната информация, която се извлича за работата на секционните избирателни комисии или на общинските избирателни комисии. Сега извинявайте, но колкото и да наблюдаваме, всичките да ги покрием, това е една допълнителна информация, която на нас може да ни даде допълнително основание за някакви други предложения.

И да завърша, примерно, веднага ние можем да кажем: как може да имат бюлетини, които не съдържат два печата на СИК? Недействителност! Нали ние си го знаем, че го има, хайде за това няма да правим законодателни предложения, но най-малко е сериозно обръщане на вниманието. Самите комисии така да организират гласуването, че тези два печата на СИК да ги има, а пък ако сме толкова единни, можем да предложим на законодателя:

хайде стига с тия два печата - давайте само един. Примерно го казвам.

Така че да благодарим за къртовския труд, който са извършили членовете на ЦИК и се надявам да получим тази информация в суров вид. А по-нататък вече предлагам ние да се обединим какво искаме и какво можем да направим, защото все пак дайте да не се лъжем, става въпрос и за ресурси, и за време. Членовете на Обществения съвет не знам дали го имат това време...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Всъщност на това заседание, а и разговорът ни вчера с господин Цачев беше, на това заседание ние още веднъж да заявим какъв обем работа можем да поемем. За мен е важно всеки един от нас да има възможност, който желае разбира се, да мине през тези дела, за да имаме от първа ръка впечатление за това какво съдържат тези дела.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Отказвам, осемдесет дела няма да гледам.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Половината е направено. Има петдесет нови дела, които не са обработвани, които са пристигнали. За това в момента говорим, тъй като Общественият съвет декларира, че ние имаме желание да участваме в тази работна група и ето днес е денят на истината колко човека и в какъв обем работа сме готови да поемем, за да може и другата част от работната група, която е от страна на ЦИК, също да знае какво още ни предстои, за да бъде свършено. В този смисъл онези хора, които сме се записали като желаещи за работа в тази работна група, подновяваме ли или потвърждаваме ли желанието си или поради това, че работата наистина е много трудоемка, времеемка и т. н. считаме, че не ни е по силите.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Аз предлагам този отговор да го дадем утре, когато ти ни предоставиш това, което ще получиш, защото сега ще отговаряме за нещо, което още не сме го видели като обем. Много е, но колко много, в какво го мерим? Нека утре като го видиш, като ни го изпратиш, да се уплашим и ние....

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Вижте сега колеги, господин Цачев каза, че четиридесет преписки са разгледани до момента. Нали приблизително четиридесет.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Но те може да са с няколко дела.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Няма значение колко дела са. Останали са приблизително пак петдесет, които не са разгледани. Да речем от тези петдесет, двадесет преписки се дават на членовете на Обществения съвет, той ни изпраща таблиците във вариантите, които има. Ние ги разпределяме тези двадесет дела между нас и започваме да изваждаме по същия начин информация на съответните таблици, които ще ги имаме вече в електронен вариант. И след като ги обобщим и извадим, останалите тридесет или още, ако дойдат – пак, и така продължаваме докато приключат преписките, за да се обобщят. Няма смисъл това, което те са направили, наново да ни изпращат и ние да ги разглеждаме.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Категорично не.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Добре е направено, грамотно е направено, може да се извлече информация.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Даже аз бих ви казал, че някои от колегите в процеса на работа, влизайки в сайта на определен съд вижда, че освен това което са ни изпратили общинските комисии, има и други дела, където има данни. Някои даже са си разпечатали и други, които не са ни изпратили, но в които всъщност има информация за това, за което говорим. Тъй че, не бива да се заблуждаваме, че ние в момента имаме на сто процента от делата при нас. Даже не бих се наел да кажа дали са петдесет или са повече, но в никакъв случай може би не са и близо до сто, тъй като виждам, че колеги като видят нещо, го изваждат. Някои дела са много обемисти, стотици страници, други са по-малки по обем. Ето това е една преписка, например.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Мога ли да ви попитам всъщност как комуникирате с административните съдилища? Изпраща се писмо от страна на ЦИК?

РУМЕН ЦАЧЕВ: Те ги качват и ние направо от сайта си ги вземаме. Решенията са сканирани и ги има, качени решения на сайта.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Мисълта ми е съдилищата да имат задължението да снабдят Централната изборителна комисия с всички дела, които оспорват избори.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Да, по този повод може едно писмо да се изпрати от председателката на Централната изборителна комисия.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Те са изпратили до Общинските изборителни комисии, които съществуват... Тях ги няма почти.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Нали знаете какъв ще бъде отговорът на съда? - Влезте в интернет страницата на съда и се запознайте, всички дела се качват. В Софийски градски съд няма регистър на партиите и ние като вземем да правим регистрация във връзка с измененията сега, се чудим от къде да вземем имената.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Е, има регистър. Как да няма?

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Няма.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Регистър на партиите няма? – Аз преди една година ползвах – бяха около 300 партиите.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Сега даже дискутирахме и ще изпратим едно писмо да искаме, тъй като имаше промени.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това е изискване на закон. Сигурни ли сте, че няма?

РУМЕН ЦАЧЕВ: Няма.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има едно ново състояние – имаме право на малко повече право на достъп до информация. (*Оживление.*)

Доколкото разбрах, в момента решението е ние да получим информация за всички преписки. Ние ще вземем някаква част, така че да можем да участваме. Ако се обединим около това, нека първо да благодарим на господин Цачев, затова че ни предостави тази информация. Благодарим и на Централната изборителна комисия, че ни има доверие и ще ни предостави достъп до информация. Тук има

малко повече от информация, тъй като тя от отдавна е по някои сайтове. Някои от тях са малко по-достъпни. Между другото, включително и общинските изборителни комисии, и съдилищата, някои са по-лесни за достъп, някои са много по-трудни за достъп за намиране на данни и информация. Така че това е наистина една голяма работа.

До утре, а ние след утрешното заседание ще си разпределим помежду ни работата.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Ние в 10,30 ч. ще имаме заседание на групата, ще обсъдим тези въпроси и ще видим.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: С едно желание в момента, в който приключим този етап от дейността, всички да се свържем в един по-разширен състав.

РУМЕН ЦАЧЕВ: Всъщност ние вадим нещо, което ни е необходимо, за да го използваме за определени цели.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Благодарим ви, господин Цачев.

Само искам да отбележа, че всъщност ние получихме тази информация в момента, в който подтикнахме и Централната изборителна комисия да се сети за съществуването на нашия Обществен съвет като част от работната група. В резултат на това съобщение за днешното заседание, в което беше намекнато, че ние не сме били поканени. В този смисъл, тази комуникация, това постоянно писане и напомняне според мен са винаги полезни, защото всеки си тича по някаква писта ...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Само да кажа, тя комуникацията, първо, липсва с Централната изборителна комисия. Ние си мислим, че им говорим едно, те си мислят, че ни говорят друго, това е едното. Но това, което искам да изразя като убеждение, не знам колко от вас реално ще имат възможност да гледат дела или преписки.

Предложението ми просто е следното: нека ние участваме в анализа на вече изготвени сурови данни, не да ходим да гледаме и да четем.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Подкрепям. ЦИК има голяма администрация.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Първо, има администрация. Второ, на никого от нас не се плаща за това. Аз лично в момента изпитвам сериозни времеви и финансови затруднения да отделям от каквото и да е. Като адвокат, четейки едно такова дело, мога да ви кажа, че можеш да изкараш всякакъв вид информация. Но не е това по-важното.

По-важното е друго, че ако ние разкъсаме преписките на различни хора, ние ще ги четем по различна методология и по различен начин ще отразяваме нещата и ще ги вадим. А те все пак малко или много в момента си имат някаква работна група, изградили са си някакъв опит, нека те да го направят. Ако аз се съмнявам в техния резултат и достоверността на отразяване на данните – добре, да бъда супервайзор, да прегледам едно, две...

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ние ги подпомагаме. Те са си събрали материал и ние им помагаме в анализа.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Но извинявайте хора, да вземете петдесет дела отделно още, да ги включите, да почнете да четете, по същия начин да се ровите като всеки от вас има други ангажменти, просто аз това не го подкрепям. Това исках да кажа. Аз лично ще участвам в анализа. Като ми изсипят суровия материал, ще участвам в анализа.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Не, и за начина, по който са направени тези таблици. Тук има данни и показатели, които преди малко установихме, че са ненужни. Но те са го възприели така и каквото ни представят като база данни, ние върху нея ще направим едни изводи, един анализ и това ще бъде помощ за Централната избирателна комисия, защото темпът с който те работят...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Значи има и нещо друго. Ние можем да направим някакво предложение: ако решат да ни възложат на граждански договор да им извършим анализ - може. Не анализ, а този преглед допълнително. Възлагане на работа по граждански договор.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това е конфликт на интереси.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не е конфликт на интереси. Ако за теб е конфликт на интереси, за мен не е конфликт на интереси, а работа.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Добре, шегувам се. *(Оживление.)*

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Да не забравя нещо. Само нека да ви кажа, че ние с тези данни не можем да търсим представителност, в никакъв случай.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Разбира се.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Казвам го пред всички, то ще влезе в протокола. Целта беше от тези данни ние да обосновем необходимостта от отварянето на чувалите. Това е крайната цел.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Правилно.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Това беше, което ние имахме като единно разбиране и становище.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Обединяваме ли се около идеята, че ние отказваме всъщност получаването на преписки?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Не, аз всъщност искам да видя.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Въобще не е редно да отказваме да участваме в първичния анализ, защото вече сме приели и сме си дали имената да участваме. Може да не вземем 50 преписки, но поне 10-20 трябва да вземем и ние да помогнем.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Те ще се доверят ли на нашата работа, след като те са държавен орган, а ние не сме?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, вчера на заседание на ЦИК е решено, че да, ние имаме достатъчната компетентност и експертизи, за да можем да участваме наравно с тях в анализа на тези съдебни решения.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: В анализа или в предварителната обработка?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: И в двете, тъй като в тази работна група, това върви под един знаменател – първичната обработка на делата и изработването на анализ, който да бъде предоставен вече на ЦИК за съответно решение. Ние сме се кандидатирали - онези, които си дадохме имената, и за двете. За участие в първоначалната обработка и за участие в анализа.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Няма как да правим анализи при различни таблици. Както колежката каза, една таблица да утвърдим и готово.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Те са ги направили. Ще вземем таблицата, ако трябва, ще доработим малко и ние помежду си ще работим по една и съща таблица. Разбираме се за изборите за кмет на кметство и за общински съветници.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Ние имаме много грешно разбиране за това, което следва. Всяко едно дело има специфична информация.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Ама няма значение. Където няма тези данни, не се пише, а където има нови, се пише.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Ако имаш една рамка, една база, можеш да сложиш, но всеки един, който чете отделно дело, ще намира допълнителна информация, която трябва да я вкарва в тази рамка.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Ще я добавя отдолу.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Което трябва да я вкарва в тази рамка или което въобще не влиза в тази рамка, но дава допълнителна информация, която ще ни бъде необходима при анализа.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Да, разбира се.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: За мен това не е такъв голям проблем, защото при обработката, това за което спомена Даниел, при обработката просто се кодира това като липсваща информация с някаква цифра и излиза. Това за мен е също много важна информация. От тези сто общини, като в някои от общините има по

десет дела, което ще ги направи еди-колко си стотин, ще има определено голямо количество, които няма да носят информация, на които кодът при обработването ще бъде такъв, че няма данни.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Да, но ти трябва да ги прочетеш. Независимо дали има данни, ще трябва да ги изчетеш.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да. Въпросът е, че при онази цифрова обработка, за която спомена Румен Цачев, ще излезе, че ние от сто дела за петдесет няма да имаме достатъчно информация за причините за недействителността на тези бюлетини.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Откъде знаеш?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Въз основа на това, което той каза, че в много няма.

Утре ще отида и ще ви информирам за това, което ще получа.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: И отново по имейл пощата всеки да си казва и решава с оглед свободното си време и желанието.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: След като сме казали писмено, че ще участваме, трябва да участваме.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Абсолютно подкрепяме Надя.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Искам да приключим този въпрос, ако приемете това мое съображение, със следното нещо. Ако това сега, което получихме като информация от господин Румен Цачев, го имахме предварително по имейл и можехме един-два дена малко да го пообсъдим, нямаше да е сега 15,10 ч., а щеше да е 14,30 ч. Нали ме разбирате какво казвам? Ние в момента седим тук да си изясняваме дребни въпроси, елементарни въпроси. Ако бяхме ги изяснили вкъщи и тук дойдем и само кажем ...

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Още веднъж повтарям, че всъщност този разговор, който в момента водим, е в резултат на точка първа от днешния дневен ред. Тъй като и в ЦИК не се бяха организирали, за да стигнат дотам да проверят какви дела са пристигнали, какво се е случило.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: В парламента не са много компетентни по електронната поща. Затова имат едни кутии....

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние вчера разговаряхме с господин Цачев по телефона, той имаше едно предложение само аз са отида да разговаряме, аз предпочитам и предложих, а той се съгласи и дойде да представи какво се е свършило, за да може всички да задаваме въпроси. Така че ние просто вчера отново подновихме този въпрос, който иначе от страна на Централната избирателна комисия беше леко недогледан, тъй като в момента ЦИК е в следващата кампания. Те вече в момента подготвят мартенските избори, които са много.

Връщам се отново на онова, което започнахме преди разглеждането на първата точка, когато очаквахме да дойде господин Румен Цачев и което е в точка „Разни“.

На онази конференция на Българската асоциация за изборни системи, на която присъствахме ние тримата – Даниел Стоянов, Дончо Пачиков и аз, всъщност имаше много критична информация, която за съжаление нито видяхме в медиите, нито ще видим, която беше и от Съвета за електронни медии по отношение на информираността на избирателите. Теми, с които ние сме се занимавали, които обаче по никакъв начин не се отразяват. Включително и тяхната работа, техните анализи и те не получават онази публичност, която получават други, значително по-маловажни събития от обществения ни живот.

И общувайки с различни експерти, които участваха в онази конференция, стигнахме до извода, че би било много полезно да има в момента, в който ние имаме някакъв краен анализ и предложение за промените, те имат... Те, бидейки не само Българската асоциация за изборни системи, но и най-различни други организации и лица от университетите, че би било добре да се направи едно събитие, на което вече като в краен, завършен вариант след приключване на целия изборен процес, което приключване се има предвид съдебните дела, които слагат точка на резултатите, и да се направи едно

съвместно предложение за онези промени, които мислим, че трябва да се направят преди следващите избори.

Във връзка с това аз изпратих един нещастен опит за отчет на дейността на Обществения съвет за миналата година....

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Много е хубав.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: За който много ви моля да съдействате не само заради това, че аз много малко знам какво се случваше до юни месец, но и заради това, че всеки един от нас и организациите ни имат различен поглед към този процес. Всяка една от нашите организации по различен начин участва в изборния цикъл и различни задачи си гоним. Затова много ви моля, тъй като искаме от една страна този отчет да не бъде много дълъг, защото ако е прекалено дълъг, никой няма да го чете. От друга страна, той трябва да съдържа все пак онова, което ни кара връщайки се към темата на Даниел, онова което ни кара да губим от собственото си време, без да получаваме заплащане и да участваме в този процес. Не знам как ви се струва да го направим. Да се обединим около някаква идея да е три, максимум пет страници?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Много е пет страници.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Госпожо председател, ако мога да ви прекъсна.

Първо, адмирам - искам да ви поздравя с дипломатичния тон в този доклад, в който показвате нередовностите и неуредиците. Аз го прочетох и съм много доволен. Просто не виждам какво повече от това искаш. Ако аз седна да напиша доклад, това означава тук да хвърлям жупел.... Поздравления, отвсякъде точно казано. Ако някой иска да добави нещо, да допълни, това е много лесно върху готовия текст. Но аз лично съм съгласен с написаното.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Имам предложение да вмъкнеш, че след 8 или 9-месечни обсъждания не се взе решение...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Тя го е казала - многократно.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Като е многократно, може да се приеме няколко пъти в един месец.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Истината беше, че почнахме месец ноември 2014 г. и приключихме месец юли 2015 г. В началото на юли 2015 г. Значи смятай колко време...

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Може да се запише: 6 юли 2015 г. Това си е точно девет месеца.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Добре.

Заповядайте. Желанието ми е това да се качи и на сайта на ЦИК, за да може всеки, който пита ние какво правим, макар и по такъв дипломатичен начин, който не показва докрай най-вече мъките на предшественика ми, който се опитваше, отделяйки страшно много време и енергия...

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Само да те допълня, тъй като сега го сега прочетох: председателят присъства на две от заседанията. Не на много, а на две. Тук вече малко конкретика - на две от заседанията. Две стигат.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Добре.

И последната точка - тази която е свързана с онези теми.

Аз извадих и в пет теми и се опитах да систематизирам онези наши предложения от 19 ноември 2015 г., за да може по някакъв начин да бъде по-общо и около тези пет тези да обединим усилията си.

Проф. Георги Близнашки каза, че би се заинтересувал, ако на Обществения съвет има разширено заседание, което да обсъжда предложения във връзка с проведените избори, предстоящите избори и евентуалните промени. Каза го пак на онова заседание в Парк хотел „Москва“. Аз поех ангажимент, ако имаме такова заседание, да го поканим. Проф. Димитър Димитров, бивш член на ЦИК, също.

Освен тях има и още няколко човека, които се обърнаха към мен по техен си начин. Научили, че в момента съм свързана с Обществения съвет и че го председателствам. Единият е бивш член на ЦИК, в момента работи в ОССЕ – Николай Вълчанов. В смисъл,

че има един интерес от повече хора, които биха могли да участват в обсъждане, ако ние решим, че сме готови да организираме едно такова разширено заседание на Обществения съвет, в което да поканим всички заинтересувани и да им дадем възможност да участват.

На мен ми се струва през цялото време, че ние като Обществен съвет, малко изземваме, имайки предвид, че ние сме Обществен съвет, представляваме граждански организации и едва ли не, че ние сме гражданските организации. Но всъщност има и едни други организации, които макар и неангажирани постоянно в тази дейност, по определени теми биха могли да бъдат много полезни и за нашата дейност, а и за даване на глас в по-голяма степен на гражданското общество.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: А имало ли е теми или поне нещо набелязали ли сме?

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да, пет са темите.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, изпратих ги петте теми. Първата е „Условия и качество на работа на изборната администрация“.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Има ли я изобщо? Това е питанката. Няма я.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Но оттам се тръгва.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: По закон няма.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Нали затова говорим? Изобщо за концепта кой да прави изборите, защото сега се правят от аматьори.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Тук сме споменали „Партийност и приемственост“ като една от темите.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Въпросът е дали да се отива към служебна администрация, както е в много други държави или да се продължи така...

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Докато не стане служебна, все така ще има недействителни бюлетини...

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Вижте, служебната администрация в нашите условия не е може би доброто решение, защото тогава който управлява, той печели изборите предварително.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Тези председатели на СИК, където няма по два печата, каква наказателна отговорност имат за допуснатата грешка?

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Те са длъжностни лица по Наказателния кодекс. Някой трябва да им повдигне обвинение. Добре, нека да постъпи сигнал до прокуратура. Това е точка, която засяга държавна политика, така че не е точка само за Обществен съвет. Просто става дума за изборна администрация.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние в изборна администрация на едно предишно заседание в присъствието на вицепремиера Томислав Дончев, също обсъждахме този вариант. Тъй като имаше едно предварително предложение от ГИСДИ, което съдържа едно такова предложение: на всички нива да има лица, които са от администрацията, които са ангажирани по силата на техните служебни задължения да бъдат носители на приемственост, на ангажимент, на някаква отговорност.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Чакайте, коя администрация и на какви нива?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Всъщност започва се от секционните избирателни комисии, в които има едно или две лица, измежду този деветчленен състав, от общинска и областна администрация.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: От общинска и областна администрация, като се вмени в длъжностните характеристики на общински и областни служители, даже много добре го бяхме записали.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ето това е нещо много хубаво, защото на практика администрацията, която прави избори, това е областната администрация. Прави едни екипи от счетоводител, деловодители,

от други служби. От всичките служби събират десетина души и това са екипите във всяка област. Но това трябва да се регламентира.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това нещо ние го споделихме на 19 ноември 2015 г. и то беше доста добре прието и от Централната изборителна комисия, и от господин Томислав Дончев като човек, който се ангажира даже тогава, че това би било една от идеите, която той би могъл да защитава. Това е на тема „Изборна администрация“.

Втората тема е „Информираност на гражданите“. По точката за информираност на гражданите нещо, което много ме впечатли като информация, която на мен ми беше интересна и от никъде не се появи, е анализът на Съвета за електронни медии, който беше представен на Четвъртата конференция на Българската асоциация за изборни системи.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: СЕМ с какво се занимава?

Защо не излезем с едно предложение, например, как се провеждат избори – изобщо технология на изборите да се изучава в средните училища, в гимназиите.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това го имаше: гражданското образование във формалното и неформалното обучение.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Нека просто да се изучава като предмет. Да се обучават учениците. Ние водим и сега, но да стане задължителна дисциплина. Защото всъщност единици са тези, които могат да обяснят как гласовете стават мандати.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Обърнато е малко: Гражданското обучение във формалното и неформалното образование. Така трябва да бъде.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Следващата точка е „Избирателите“. От години наред изборителните списъци са едно на ръка, но има един въпрос, на който на мен никой не може да ми отговори и затова той продължава да ме вълнува. Как така българските граждани с издаден личен документ са значително по-малко отколкото тези, които са в списъците?

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ние гледаме „ГРАО“, МВР какво ни интересува?

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Като вземем МВР, „ГРАО“ и НСИ, се получават три абсолютно различни данни.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има около 1 милион разлика. Приема се, че никой не може да гласува, ако няма български личен документ.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: На личната карта е постоянният адрес, а постоянният адрес е в избирателния списък.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Обаче в избирателния списък има около 1 милион човека повече, отколкото хората с български лични документи.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: И въпросът е: може ли да бъде в избирателния списък, без да има български личен документ? Не би трябвало.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Обаче има.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Това питаха снощи заместник-министъра.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Той много хубаво го обясни: че са в чужбина и никой не ги знае. Изтегли са им личните карти, те не ги подновяват, но имат постоянни адреси.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Но те вече не са граждани. По силата на гражданството те вече нямат български документ и вече са граждани на друга страна.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това че нямат документ, не значи, че не са граждани.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Кое е белег за гражданство? Само желанието или мисълта, вътрешното убеждение, любовта към родината?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Това за мене е страшно важен въпрос.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Той има някакъв личен документ, който е изтекъл. Лицето е в чужбина, но няма данни, че е починало.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Сега вече е разрешено онлайн да си подновяват личните документи. Струва два пъти по-скъпо, но е възможно.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Добре, тогава да поставим и въпроса за активната регистрация.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Да, всички тези неща са поставени. За мене е много важно да се знае кои сме ние, гражданите.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Хубаво, но да не са прекалено много въпросите.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз възприех, че ще има пет разширени заседания, такива семинари, а не само един. Че ще има по един семинар на месец.

ЙОРДАНКА БАЧЕВА: Според мене ние трябва да решим сега една или две теми ще се разглеждат в едно такова разширено заседание. Зависи от обема.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Струва ми се, че само по една тема не бихме да съберем необходимото, но по две теми в едно заседание, което да бъде, например, един цял следобед или един цял предиобед.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Изборна администрация – предстоят президентски избори и има нужда да се разгледа.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: „Техника и технология на гласуването“ – това е друга тема. И последната тема е: „Броене, резултати и мандати“. Тук влиза кой брой, как излизат тези резултати с 90 на сто поправени протоколи, мандатите как се разпределят...

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това е вързано с администрацията – с изборната администрация, макар че сега има един законопроект от „Реформаторския блок“ да се вкарат машинки за броене.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Двете последни неща са свързани, т.е. технологията на гласуване е свързана и с начина на броене.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: От миналата година цялото общество приказва за електронно гласуване, без да има технологичен модел за електронна идентичност.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Имаше един оратор на конференцията от БАН, от Института по сигурност на информацията. Той изнесе много подробна лекция. Те са работили по проект и в резултат на техния проект обединяват и трите начина на гласуване: стандартно, както досега, машинно и електронно. Въпроса за идентичността те са го решили по определен начин и еднозначно са го решили. Съвсем сериозно. Нали всички ползват електронно банкиране. То е същото. Има един ключ, който е при човека и един ключ, който е в банката. В банката е ключалката, в човека е ключът. Това е.

И този човек е стигнал до извода, че би следвало да се направи съботно-неделно училище за гласуване.

И още нещо искам да кажа. Без да искам, аз станах свидетел на разговор на колегите от ЦИК и съм сигурен, че при тях няма нито един, който е компетентен по електронното гласуване по принцип.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Не е и тяхна работа. Имаме Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията. Заместник-министър оглавява тази дейност по информационните технологии.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Хора, стига с това електронно гласуване. Не е ясно.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Аз съм голям фен на машинното гласуване, но нямаме пари за толкова много машинки. А при тези избори ЦИК ги направи на 50 машинки, защото казаха, че план-сметката не излиза.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: При това гласуване, на което вие сте фен, преносът на резултатите става на флашка. Каква е разликата между бюлетините и флашката? – Никаква.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Няма недействителни бюлетини.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ако това е единственото предимство?

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Това малко ли е?

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Имаше. Като видите издания бюлетин от предните избори, там има недействителни гласове – 2-3 %. Пишеше: действителни гласове – 98 %.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Отиваш да гласуваш с машинка, но не пускаш за никой, но това не е недействителност.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Има възможност да гласуваш бланк.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Но това по нашия закон се води недействителност.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Има толкова празнини, които не са направени, а ние хвърчим горе, на висшия пилотаж, на електронното гласуване.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Трябва да решим ще правим ли нещо и по коя тема.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Имаме ли желание наистина да се захванем с организирането на такива отворени дискусии по тези теми, като те могат да бъдат обединени? Ако ги направим да не са пет, а да са четири, вкарвайки броенето и резултатите в изборната администрация...

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Имаме ли администрация, която може да организира подобно събитие?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Имаме капацитет. Можем да го направим.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Първо, ще бъде в голямата зала.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Кой ще напише поканите?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Администрацията на ЦИК ще го направи. В момента, в който ние дадем темата и хората, те това го вършат.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ние сме го правили два пъти.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Аз ви предлагам наистина темата „Изборна администрация“. Само за нея за два часа да се съберем за свободна дискусия.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Но определено непременно да присъства Томислав Дончев или представители от неговия кръг, който отговаря за избори: Красимир Божанов, който отскоро е в Министерския съвет точно за изборите. Хора, които правят политиката на държавата за избори, да участват.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Но няма да е семинар. Няма някой да прави презентации. Да е кръгла маса, дискусия, свободно говорене за обмяна на идеи.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Изборна администрация, защото това е болно място.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Обединяваме ли темата за изборната администрация с броенето, резултатите и мандатите?

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Не.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Не, само изборна администрация. Това е голяма тема. Иначе ще стане много голяма.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Много ви благодаря.

Кажете само за кога предлагате да насрочим тази първа среща за изборната администрация. Според мен трябва да има десетина дни, за да има достатъчно време да се подготви.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: За края на февруари.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Струва ми се малко късно.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Чакайте, трябва да имаме нещо, което да предложим, след като ние го правим.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние ще предложим това, което до момента имаме. Има доста страници, които съдържат елементи на анализ от онова първо предложение, което мисля, че е качено вече.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Това е вашето предложение, проф. Друмева, което дъвчем от първите избори. Това е вашето предложение, ако си спомняте.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Да, спомням си. Тези предложения са работещи и дори ако получат позитивна правна уредба, то ще е добре.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Можем допълнително да го разширим евентуално и с участието в изборителните комисии на членове от общинската администрация.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Тоест, ще има повече квалификация, по-добро заплащане, повече длъжности, задачи. И ще се формират такива постоянни екипи.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Председателят трябва да е задължително с висше образование, а членовете – със средно образование.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: И в този ред на мисли ща ви кажа, че трябва задължително да са преминали през курс на обучение от обучителното звено...

ДОНЧО ПАЧИКОВ: И да имат сертификат.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: На мен ми се струва, че ние до към 1 февруари 2016 г. бихме могли да се организираме, защото след това Централната изборителна комисия влиза в една кампания. Изборите са много и няма да могат да отделят ресурс.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Работата е много – обаждания, мейли. Кой ще го прави това?

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: За предишните две срещи те го направиха. Ние им представяме списък с поканените лица, напишем писмото, дадем темите.

И моето предложение е ние да дадем кратък анализ или описание на това, което ние сме наблюдавали като организации, които наблюдавахме изборите и съответно, въз основа на нашето наблюдение, изваждаме какви проблеми сме наблюдавали. Просто по-ясно дефинирани проблемите, в резултат на което предлагаме определени законови промени и административни стъпки, които биха могли да доведат до съответните промени.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Има ли някакви данни за финансови измерения?

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Ние не се занимаваме с финанси.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Ако имаме законодателни предложения, тогава трябва да имаме финансови разчети.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ние коментирахме, че има два начина за решение. Единият е допълнителен финансов ангажимент и допълнително измисляне на нови длъжности. Другият начин е така, както и до момента са компенсирани хората, които работят по изборите. Вменяване на тази дейност на съответни лица, които след това получават компенсация във вид на свободен ден.

Споделям, тъй като това вече беше дискутирано.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Ако ще предлагаме нещо, изборна администрация, длъжности, съответно възнаграждение, отговорност и длъжностни характеристики. Това е.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Да, но ние не знаем какво е сега и затова виждам тук участието на госпожа Веска Янева от Министерския съвет, която прави избори от много години. Тя е началник отдел в Министерския съвет. Тоест, без участие на хора от Министерския съвет, това няма да стане.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Господин Томислав Дончев се ангажира всеки път, когато има възможност, когато е в страната, да участва. Последния път напусна друго заседание и беше тук, с нас. Неговата молба беше да има десетина дни, за да може да работи по програмата си.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Достатъчно е да се дадат за един такъв форум, да се заговори за това. Да се заложат някакви стандарти за секционните избирателни комисии: образование, грамотност – някакъв минимум.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Те сега не бяха чели закона. Казаха: ние го правим, както си го знаем... (*Оживление.*)

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ако се обединим около това, аз ще поема ангажимент. Ще разговарям с председателя на ЦИК Ивилина Алексиева, ще представя тази идея, защото ние имаме нужда от тяхното съдействие, за да направим такова нещо.

И гледайки към началото на м. февруари, което е след три седмици, е достатъчно време и ще имаме възможност съответно да подготвим нашето представяне, за да можем да го разpratим по имейл и да можем всички да се запознаем.

ДАНИЕЛ СТОЯНОВ: Очакваме встъпително слово от проф. Друмева.

ЕМИЛИЯ ДРУМЕВА: Ние нямаме изходни данни, това е проблемът. Затова всъщност ние поставяме въпроса професионална администрация или така, както е понастоящем. Абстрахираме се от ЦИК, защото става въпрос за комисиите надолу: както е сега, но със залагане на едни ясни изисквания, които да повишат нивото и квалификацията. И тъй като това е държавна политика, трябва да участва и Министерският съвет, както и Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

ПРЕДС. РУМЯНА ДЕЧЕВА: Ще изпратя информация.
Закривам заседанието.

(Закрито в 16,00 ч.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Румяна Дечева

Стенограф:

Цвета Минева